

www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Nedeniyle Sunulan Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri

Opinions of Prospective Teachers About Distance Education Due to Covid-19

Selda Özer* - Emine Zehra Turan**

Abstract: The aim of the study was to determine the opinions of prospective teachers about distance education provided due to COVID-19. In the research, case study design, one of the qualitative research methods, and convenient sampling technique were used. The study group included students studying in the faculty of education at a state university in Turkey, and students studying in different faculties at the same university and taking pedagogical formation training courses. In the research, the data were collected via online interview forms and analyzed descriptively. The study was carried out with the approval of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Ethical Committee dated 14th May 2020, decision number 2020.11.107. The findings of the study revealed that the greatest expectation of the prospective teachers from distance education was that the courses would be at the basic level of competence, and thus, they would remain their interests in the courses, which would lead to effective learning. A vast majority of the prospective teachers did not have background knowledge and experience about distance education. While the prospective teachers considered being able to re-watch the recorded courses and attending the courses from wherever they want (without having to go to the school) as the most favorable aspects, they regarded the lack of sincere atmosphere as the least favorable aspect of distance education. Most of them thought that theoretical courses could be given, but applied courses, such as internship and laboratory could not be given by distance education. In addition, most of the prospective teachers stated that distance education negatively affected motivation, self-control, classroom interaction and the quality of education, and they added that distance education was not suitable for their study habits. Finally, prospective teachers listed their preferences as face-to-face education, blended learning and distance education, respectively and they declared that they did not want to teach by distance education when they became teachers.

Structured Abstract: Introduction: The concept of “distance education” is a type of education that takes place with teachers and students in separate places. It has emerged for meeting educational needs of adults who want to improve themselves, young people who cannot continue formal education, and individuals who are at home due to a physical disability or illness. Distance education dates back to 1800s (Akdemir, 2011),

* Öğretim Görevlisi Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Lecturer Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, School of Foreign Languages

ORCID 0000-0003-2648-9150

sozer@nevsehir.edu.tr

** Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

Assoc. Prof., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Theology, Department of Religious Culture and Moral Teacher Training

ORCID 0000-0001-5635-0032

ezehraturan@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Özer, S. & Turan, E. Z. (2021). Öğretmen adaylarının Covid-19 nedeniyle sunulan uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies - Education*, 16(2), 1049-1068. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.48147>

Received/Geliş: 03 December/Aralık 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 25 April/Nisan 2021

Published/Yayın: 30 April/Nisan 2021

CC BY-NC 4.0

but it was first offered by Dewey in 1924 in Turkey (İşman, 2005). During the COVID-19 Pandemic, the importance of and the need for distance education have reemerged. Examining opinions of prospective teachers, who will teach in the education system in the future, is thought to contribute to the literature in theory and to the application in the distance education experience. The aim of the study was to determine the opinions of prospective teachers about distance education provided due to COVID-19.

Method: In the research, case study design, one of the qualitative research methods, and convenient sampling technique were used. The study group included students studying in the faculty of education at a state university in Turkey, and students studying in different faculties at the same university and taking pedagogical formation training courses. In the research, the data were collected via online interview forms and analyzed descriptively. The study was carried out with the approval of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Ethical Committee dated 14th May 2020, decision number 2020.11.107.

Findings and Discussion: The findings of the study revealed that the greatest expectation of the prospective teachers from distance education was that the courses would be at the basic level of competence, and thus, they would remain their interests in the courses, which would lead to effective learning. A vast majority of the prospective teachers did not have background knowledge and experience about distance education. Similar to the findings of the study, Yolcu (2020) and Altun and Ateş (2008) found that students did not have background knowledge and experience about distance education. While the prospective teachers considered being able to re-watch the recorded courses and attending the courses from wherever they want (without having to go to the school) as the most favorable aspects, they regarded the lack of sincere atmosphere as the least favorable aspect of distance education. The findings echoes the literature in that distance education has positive aspects, such as having synchronous and asynchronous learning opportunities, being able to reach many students at the same time, being easily accessible and saving time (Dinçer, 2006; Begimbetova, 2015; Serçemeli & Kurnaz, 2020; Yolcu, 2020), and it has negative aspects, such as less interaction, insufficient feedback, lack of lecturers' experiences and technical problems (Dinçer, 2006; Bilgiç & Tüzün, 2015; Özgöl et al., 2017; Karatepe et al., 2020; Koçoğlu et al., 2020; Karakuş et al., 2020; Yolcu, 2020). Prospective teachers stated lack of lecturers' experiences was one of the negative aspects of the distance education provided during COVID-19 Pandemic. Likewise, in the literature, a study conducted before COVID-19 Pandemic concluded that academic staff did not have enough background knowledge and experience in distance education (Çetin et al., 2013).

Most of the prospective teachers thought that theoretical courses could be given, but applied courses, such as internship and laboratory could not be given by distance education. Another study revealed that 78.5% of the students thought that distance education was not effective in theoretical courses and 87.5% of the students thought that it was not effective in applied courses (Yılmaz, 2020). In addition, most of the prospective teachers stated that distance education negatively affected motivation, self-control, classroom interaction and the quality of education, and they added that distance education was not suitable for their study habits. Karakuş et al. (2020) ascertained that prospective teachers' motivation was low during this process. Atıcı (2004) emphasized that it was essential to improve students' self-control in distance education. Finally, prospective teachers listed their preferences as face-to-face education, blended learning and distance education, respectively, and they declared that they did not want to teach by distance education when they became teachers. In the literature, there are studies revealing the preference of prospective teachers as face-to-face education (Karakuş et al., 2020) and that of lecturers as blended education (Adnan & Boz, 2015).

Conclusion and Recommendations: In the light of the results of this research, some suggestions are made for further studies. Perceptions of prospective teachers towards distance education may be examined in quantitative studies by developing and using scales. The effect of the COVID-19 Pandemic on education may be investigated through opinions of prospective teachers. The psychological, sociological and educational effects of this process on prospective teachers may be analyzed. More comprehensive studies may be conducted at higher education level, with the participation of both academic staff and prospective teachers.

Keywords: Educational sciences, COVID-19, distance education, prospective teachers, opinions.

Öz: Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının COVID-19 nedeniyle sunulan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ve görüşme

tekniki, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubunu Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve yine aynı üniversitede farklı fakültelerde öğrenimlerine devam ederken formasyon eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada veriler görüşme formu kullanılarak internet ortamında toplanmış ve betimsel olarak analiz edilmiştir. Bu çalışma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu’nun 14 Mayıs 2020 tarihli ve 2020.11.107 sayılı kararına göre yürütülmüştür. Araştırma sonunda, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimden en büyük beklentilerinin derslerin temel yeterlik düzeyinde verilmesi ve böylece derslerden kopmadan eğitimin verimli geçmesi olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim hakkında daha önceden bilgi ve deneyim sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları derslerin sonradan tekrar ve istedikleri yerden (okula gitmek zorunda kalmadan) izlenmesini uzaktan eğitimin en olumlu, samimi bir ortamdan uzak olmasını ise en olumsuz yanı olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre, teorik dersler uzaktan eğitimle verilebilir fakat staj ve laboratuvar gibi uygulamalı dersler uzaktan eğitim ile verilemez. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uzaktan eğitimin motivasyon, öz-denetim, sınıf içi etkileşim ve eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilediğini ifade ederek uzaktan eğitimin çalışma alışkanlıklarına da uygun olmadığını belirtmişlerdir. Son olarak, öğretmen adayları tercihlerinin sırasıyla yüz yüze eğitim, harmanlanmış eğitim ve uzaktan eğitim olduğunu ve öğretmen olduklarında uzaktan eğitim kullanmak istemediklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim bilimleri, COVID-19, uzaktan eğitim, öğretmen adayları, görüşler.

Giriş

Uzaktan eğitim kavramı öğretmen ile öğrencilerin ayrı mekanlarda bulunmaları ile gerçekleşen bir eğitim türüdür. Kendilerini geliştirmek isteyen yetişkinlerin, örgün eğitime devam edememiş gençlerin ve fiziksel bir engeli ya da hastalığı nedeniyle eve bağımlı olan bireylerin eğitim gereksinimlerinin karşılanması gibi amaçlarla ortaya çıkmıştır (Newby vd., 2006). Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin mekân ve zaman sınırlaması olmadan, ders materyallerinin ve etkileşimin iletişim teknolojileri kullanılarak uygulanan bir eğitim modeli (Horzum, 2003; Akdemir, 2011) olarak tanımlanabileceği gibi, “birbirinden farklı yerlerde bulunan öğretmen, öğrenci ve eğitim materyallerinin bilişim teknolojileri kullanılarak bir araya getirilmesiyle gerçekleştirilen kurumsal eğitim faaliyeti” (Topu vd., 2011) olarak da tanımlanabilir.

Uzaktan eğitimin tarihi 1800’lü yıllara kadar uzanmasına (Akdemir, 2011) karşın, ilk uzaktan eğitim çalışmaları Türkiye’de 1924 yılında Dewey’in sunduğu “öğretmen eğitimi raporu” ile gündeme gelmiş ve 1950 yılında ilk uzaktan eğitim uygulamaları Türk eğitim sisteminde mektup ile öğretimle başlamıştır (İşman, 2005). 1970’li yıllarda orta eğitim düzeyinde farklı girişimlerle uzaktan eğitim çalışmaları yapılmış, bazı tecrübeler edinilmiş ve sınırlı da olsa ilerleme kaydedilmiştir. 1980’li yıllarda Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulan Açıköğretim Sistemi ile bu uygulamalar yükseköğretime yansıtılmıştır. 1990’lı yıllarda uzaktan eğitim ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde gelişmeye devam etmiş ve çok sayıda öğrenciye eğitim fırsatı sunan bir sistem haline gelmiştir. Bu nedenle, büyük ilgi ve kabul görmeye başlayan uzaktan eğitim, 2000’li yılların başından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelere paralel olarak gelişimine devam etmiş ve çok sayıda öğrencisi ile Türkiye’de ana akımın bir parçası haline gelmiştir (Bozkurt, 2017).

Günümüzde yaşam boyu öğrenme kapsamında sadece mesleki açıdan değil, kişisel gelişim açısından da eğitim alma gereksinimi artmıştır. Bu kapsamda, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte web tabanlı öğrenme, e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme, online öğrenme, uzaktan-öğrenme, dağıtılmış öğretim, internetten öğrenme ve uzaktan eğitim gibi yeni terimler ortaya çıkmış (Adnan & Boz, 2015) ve internet aracılığıyla sunulan ancak farklı terimlerle ifade edilen uzaktan eğitim (Ally, 2011) yükseköğretimde yaygınlaşmaya başlamıştır. Birçok üniversite günümüzde öğrencilerin değişen ihtiyaçlarına cevap vermek amacı ile internet üzerinden uzaktan eğitim vermektedir (Akdemir ve Koszalka, 2008).

COVID-19 Pandemi sürecinde eğitimin devamlılığı açısından uzaktan eğitimin önemi ve uzaktan eğitime duyulan ihtiyaç bir kez daha ortaya çıkmıştır. Yeni tip Koronavirüs (SARS-CoV-2) kaynaklı COVID-19 enfeksiyonu, Çin'in Vuhan kentinde Aralık 2019 sonlarında ortaya çıkmış ve yüksek bulaşıcı özelliğe sahip olması sebebiyle kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır (World Health Organization [WHO], 2020). Bu nedenle, COVID-19 pandemi olarak ilan edilmiş ve virüsün yayılımının azaltılması için birçok ülkede tüm eğitim kurumlarının geçici süre ile kapatılmasına karar verilmiştir. Sağlık Bakanlığı tarafından Türkiye'de ilk COVID-19 olgusu 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmış ve eğitim kurumları 15 Mart 2020 itibarıyla geçici süre ile kapatılmıştır (YÖK, 2020a). Bu süreçte, karantina uygulamaları, kısmi ya da tam zamanlı sokağa çıkma yasakları, sosyal mesafe kurallarına uyulması ve insanların kendilerini izole etmeleri gibi çeşitli önlemler alınmıştır. Bahsi geçen önlemlere ek olarak, temasın olabileceği yerler kapatılarak okullar ve üniversiteler de bu bağlamda değerlendirilmiştir (Bozkurt, 2020).

COVID-19 pandemi sürecinde ortaya çıkan bu soruna çözüm sunmak amacıyla örgün eğitime göre yapılmış üniversiteler, uzaktan eğitim ile dersleri devam ettirebilmek için hızla çalışmalara başlamış ve acil bir şekilde uzaktan eğitime geçiş yapmışlardır (Gewin, 2020). Bu geçişle birlikte birtakım sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Üniversitelerin alt yapı sistemleri yeterli gelmemiştir. Ayrıca öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi de yetersizdir. Türkiye'de yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamaları çok eski olmamasına rağmen, günümüzde pek çok üniversitede uzaktan eğitim programları ve dersleri özellikle lisansüstü düzeyde yürütülmektedir (YÖK, 2020b).

COVID-19 pandemi süreci öncesinde, uzaktan eğitimle ilgili alanyazın incelendiğinde, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının bakış açılarını ortaya koyan çalışmalar olduğu görülmektedir. Öğrenciler açısından, genel olarak mekândan ve zamandan bağımsız olması, derslerin tekrar izlenebilmesi, öğrencilere ekstra zaman kazandırması ve sınavların kolay olması gibi hususlar uzaktan eğitimin olumlu yönleri olarak algılanmıştır. Bununla birlikte, öğrenciler uzaktan eğitim deneyimlerinin yetersiz olması, soru sorma ve dönüt almada güçlükler yaşamaları, teknik donanım ve internet bağlantılarının olmaması, devam zorunluluğunun olmaması ve uygulamalı derslerde yetersiz kalması gibi hususlar uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilere uzaktan eğitimle ilgili yeterli bilgi verilmediği, çevrimiçi bağlantılarda beklenmeyen durumlarla karşılaşılabilirdiği, öğrencilerin derslere yeterince önem vermediği ve derslere katılım düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir (Dinçer, 2006). Yalman ve Kutluca (2013)'nin çalışmasında, matematik öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarında farklı değişkenler açısından anlamlı bir fark bulunmamış, fakat bu öğretmen adayları uzaktan eğitimin öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumunun fiziki yetersizliklerini kapatmak amacıyla kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanları açısından, derse hazırlık aşamasında iş yükünü arttırması, ders içi iletişimde yetersiz kalması ve öğrencilerin derslere katılım ve başarı düzeylerinin düşük olması gibi hususlar uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak algılanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin derslere yeterince önem vermemeleri, derslere katılım düzeyinin düşük olması ve teknik donanım ve internet bağlantısı sorunlarının dersin işlenişini olumsuz yönde etkilediği ortaya konmuştur (Özgöl vd., 2017). Öğretim elemanlarının katıldığı başka bir çalışmada, uzaktan eğitimin faydalı olduğu fakat öğretim elemanlarının bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığı ortaya konmuştur (Çetin vd., 2013). Öğretim elemanlarının çevrimiçi uygulamaların yüz yüze eğitim ile birlikte kullanılarak yürütüldüğü karma bir yaklaşımın daha etkili olacağını düşündükleri belirlenmiştir (Adnan & Boz, 2015).

COVID-19 pandemi sürecinde, dünyadaki tüm öğrencilerin internete taşınması sonucunda eğitim sistemlerindeki fırsat eşitsizliklerinin derinliğini ortaya koyan çalışmaların yanı sıra (Anderson, 2020), uzaktan eğitimin uygulanması aşamasında öğretmenlere nasıl yardımcı olunacağı, hangi öğrenme platformlarının kullanılacağı, internet erişimi olmayan öğrencilere nasıl

ulaşılacağı, öğrenme çıktılarının nasıl izleneceği ve değerlendirileceğinin araştırıldığı (Atchoarena, 2020) çalışmalar da yürütülmüştür. COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye’de yapılan çalışmalarda, lisans öğrencilerinin koronavirüsten korkularının ve bu süreçte belirsizliğe karşı tahammülsüzlüklerinin orta düzeyde olduğu (Duman, 2020) ve lisans öğrencilerinin sunulan uzaktan eğitim hizmeti konusunda Yükseköğretim Kurulu’ndan, fakülte yönetimlerinden ve özellikle dijital içerik/öğretim materyallerinden memnun olmadıkları (Karadağ & Yücel, 2020) ortaya konmuştur. COVID-19 pandemi sürecinde lisans programındaki öğrencilerin uzaktan eğitimin hem teorik derslerde (%78,5) hem de uygulamalı derslerde (%87,5) verimliliğinin düşük olduğunu düşündükleri (Yılmaz, 2020) sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, bu süreçte yürütülen açık ve uzaktan eğitime talebin arttığı, toplumda bu uygulamaların öneminin anlaşılmaya başladığı ve bu uygulamalarda sadece niceliğin değil, niteliğin de önemli olduğu ortaya konmuştur (Can, 2020). Bu süreçte, lisans öğrencileri sosyal hayatlarının geçici olarak sona erdiğini, uzaktan yapılan sınavların yetkinliklerini arttırmadığını ancak bu süreçte öğretim elemanlarının öğrencilere destek olduklarını ifade etmişlerdir (Aktaş vd., 2020). Zaman tasarrufu sağlaması, esnek eğitim olanakları ve video kayıtlarının tekrar izlenebilmesi lisans öğrencileri tarafından uzaktan eğitimin olumlu yönleri olarak değerlendirilirken, sosyal olarak yalıtılmış hissetme, internete erişememe ve eğitime ulaşamama gibi hususlar ise uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmiştir (Serçemeli & Kurnaz, 2020; Yolcu, 2020).

COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye’de yapılan çalışmalar dikkate alındığında, öğretmen adaylarının görüşlerinin incelendiği çalışmaların çok az olduğu ve gelecekte eğitim sisteminde yer alacak öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesinin teoride alanyazına ve uygulamada uzaktan eğitim deneyimine katkı sunacağı düşünülmüştür. Bu düşünceden hareketle, bu çalışmada öğretmen adaylarının COVID-19 nedeniyle sunulan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitimden beklentileri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik bilgi ve deneyimleri ne düzeydedir?
3. Öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
4. Öğretmen adaylarına göre hangi dersler uzaktan eğitimle verilebilir / verilemez?
5. Öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitim motivasyon, öz-denetim, sınıf içi etkileşim ve eğitimin kalitesini nasıl etkilemektedir?
6. Uzaktan eğitim öğretmen adaylarının çalışma alışkanlıklarına uygun mudur?
7. Öğretmen adayları hangi eğitim türünü tercih etmektedirler?
8. Öğretmen adayları öğretmen olduklarında uzaktan eğitimi kullanmak istemekte midirler?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir durumun kendi içinde incelendiği, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının bulunduğu durumlarda kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2011, 281). Durum çalışması deseni kullanıldığında takip edilmesi gereken aşamalar (a) araştırma sorularının geliştirilmesi, (b) araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi, (c) çalışılacak durumun belirlenmesi, (d) çalışma grubunun seçimi, (e) verilerin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi, (f) verilerin analiz

edilmesi ve yorumlanması ve (g) çalışmanın raporlaştırılması şeklinde sıralanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011, 281). Bu çalışmada bahsi geçen adımlar sırası ile uygulanmıştır. Araştırmada, COVID-19 Pandemi süreci nedeniyle ani bir şekilde eğitimin uzaktan verilmeye geçişi bir durum olarak ele alınmış ve öğretmen adaylarının görüşleri incelenerek bu durum hakkında ayrıntılı bir anlayış geliştirebilmek amacıyla bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu araştırmacıların verdiği dersleri alan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma grubu, 2019-2020 Bahar Yarıyılında bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve farklı fakültelerde öğrenimlerine devam ederken formasyon dersleri alan öğretmen adaylarını kapsamaktadır. Çalışmada gönüllük esası dikkate alınmıştır. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Özellikleri

Özellikler		f
Cinsiyet	Kadın	55
	Erkek	25
Yaş	19	5
	20	8
	21	17
	22	25
	23	13
	24	8
	25	2
	27	1
Bölüm	28	1
	İlahiyat	26
	Tarih	11
	Felsefe	9
	Okul Öncesi Öğretmenliği	7
	Türk Dili ve Edebiyatı	5
	Türkçe Öğretmenliği	4
	Sınıf Öğretmenliği	4
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	4
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	2
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	2
	Moleküler Biyoloji ve Genetik	2
	Almanca Öğretmenliği	1
	İngilizce Öğretmenliği	1
	İktisat	1
İşletme	1	
Kamu Yönetimi	1	
Uzaktan Eğitimde Derslere Bağlanma Aracı	Cep Telefonu	53
	Bilgisayar	22
	Cep Telefonu ve Bilgisayar	5
Toplam		80

Tablo 1 incelendiğinde, 55 katılımcının kadın ve 25 katılımcının erkek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu 25 yaşındadır. Bölümleri açısından değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının en çok sırasıyla İlahiyat, Tarih ve Felsefe bölümlerinde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Uzaktan eğitim derslerine 53 öğretmen adayının cep telefonu, 22 öğretmen adayının bilgisayar ve sadece 5 öğretmen adayının hem cep telefonu hem de bilgisayar ile bağlandığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Öğretmen adaylarının COVID-19 pandemi süreci nedeniyle sunulan uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada, “Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında, ilgili alanyazın taramaları neticesinde elde edilen çalışmalar incelenerek araştırmada kullanılacak sorular belirlenmiştir. Taslak görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin iki uzmanın görüşlerine başvurulmuş ve görüşler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Bu çalışma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu’nun 14 Mayıs 2020 tarihli ve 2020.11.107 sayılı kararına göre yürütülmüştür. COVID-19 pandemi süreci nedeniyle yüz yüze görüşme yapılamamış ve hazırlanan görüşme formu bir online anket sistemine girilerek anket linki öğretmen adaylarıyla paylaşılmıştır. Öğretmen adaylarına bu çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu, Etik Kurul Raporu alınacağı, elde edilecek verilerin sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı ve toplu olarak değerlendirileceği sözlü olarak belirtilmiştir. Araştırma verileri, 20 Nisan-15 Mayıs 2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler herhangi bir yazılımdan yararlanılmadan geleneksel nitel veri analizi ve betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Öğretmen adaylarının online görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplar bilgisayar ortamına indirilmiştir. Verilen cevaplar genel olarak incelendikten sonra, belirli kategoriler oluşturulmuş ve benzer görüşler bu kategoriler altında toplanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin daha doğru bir biçimde yansıtılabilmesi için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar yapılırken, her bir öğretmen adayı için “Ö” harfi, online görüşme formunu doldurma sırası için 1, 2, 3, 4 ... şeklinde sayısal kodlar ve cinsiyetlerini belirtmek için “E” ve “K” harfleri kullanılmıştır. Örneğin birinci sırada formu teslim eden kadın öğretmen adayı için “Ö, 1, K” kodu kullanılmıştır.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitimden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitimden beklentileri konusundaki veriler analiz edilerek Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitimden Beklentileri	
Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitimden Beklentileri	f
Temel yeterlik düzeyinde bilgi verilmesi	28
Beklentim yok	15
Dersten kalmamak	12
Öğretim elemanlarının anlayışlı ve etkileşimde olması	5
Yüz yüze eğitim kadar etkili olması	5
Öğrencilerin psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak gözlemlenmesi, desteklenmesi	5
Sınavların verilen eğitime uygun olması	4
Her öğrenciye internet imkânının sağlanması	3
Derse odaklı ve çözüm odaklı olması	3
Bir an önce bitmesi ve yüz yüze eğitime geçme	2
Sınav yerine ödev verilmesi	2
Teknoloji bilgisinin artması	2
Başarı ve disiplin	1
Farklı alanlara zaman ayırma	1
Devam zorunluluğunun olmaması	1

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimden en büyük beklentileri derslerin temel yeterlik düzeyinde olmasıdır. 15 öğretmen adayı uzaktan eğitimden herhangi bir beklentilerinin olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının yüksek notlar alma, sınavların

kolay olması, dersten kalmama gibi cevaplar vermeleri hala sınav kaygısı taşıdıklarını göstermektedir. Öğretmen adayları bu süreçte kendilerinin psikolojik, sosyal ve fiziksel açılardan desteklenmesini beklemektedirler. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö20E: *“Beklentim derslerden kalmamak.”*

Ö36K: *“Öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimin sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Bunun yanı sıra öğrenciye gereğinden fazla yük yüklenmemesi gerekiyor bence özellikle bu zorlu süreçte. Ve iletişimin daima sağlanması gerektiği düşüncesindeyim. Bunlar sağlanırsa en azından bir nebze daha rahat geçebilir bu süreç.”*

Ö45K: *“Teknolojik alanda bilgi seviyemizin artması olur.”*

Ö55E: *“Başarılı bir şekilde derslerden kalmadan dönemi bitirmek.”*

Ö56K: *“Bu süreçte daha farklı alanlara daha çok vakit ayırabilmek.”*

Ö72K: *“Öğretmenlerin bizi biraz daha rahatlatıp psikolojik açıdan desteklemelerini bekliyorum.”*

Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi ve Deneyimlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik bilgi ve deneyim düzeylerine ilişkin veriler analiz edilerek sırasıyla Tablo 3. 1 ve Tablo 3. 2’de verilmiştir.

Tablo 3. 1: Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi Düzeyleri

Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi Düzeyleri	f
Bilgi sahibi	27
Kısmen bilgi sahibi	4
Hiçbir bilgisi yok	49
Toplam	80

Tablo 3. 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının uzaktan eğitim hakkında daha önceden bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının 4’ünün uzaktan eğitim hakkında daha önceden kısmen bilgi sahibi olduğu ve sadece 27’sinin uzaktan eğitim hakkında daha önceden bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö7K: *“Evet. Daha önce kullanmıştım ama moodle üzerinden.”*

Ö8K: *“Evet, Öğretim İlke ve Yöntemleri dersinde bu konuyu öğrenmiştim.”*

Ö30E: *“Hayır, daha önce duymuştum ama nasıl bir şey olduğu hakkında bir fikrim yoktu.”*

Ö54K: *“Hayır, bilgim yoktu.”*

Ö79E: *“Evet. Genel anlamda ne olduğunu biliyordum ama daha önce hiç kullanmadım.”*

Tablo 3. 2: Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Deneyim Düzeyleri

Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Deneyim Düzeyleri	f
Deneyim sahibi değil	70
Deneyim sahibi	10
Toplam	80

Tablo 3. 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının büyük bir kısmının uzaktan eğitim deneyimine sahip olmadığı ve sadece 10’unun daha önce uzaktan eğitim deneyimi olduğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö34K: *“Evet, üniversite birinci sınıfta Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, İngilizce ve Türk Dili derslerini almıştım.”*

Ö37E: “Hayır, olmadı. 5. yılımda olduğum lisans eğitiminde ilk defa kullanıyorum.”

Ö59K: “Almıştım, uzatan eğitimle daha önce ortak zorunlu dersler almıştım.”

Ö64K: “Daha önce hiçbir zaman uzaktan eğitim deneyimim olmadı, çok tecrübesizim. Okul tarafından hiçbir bilgilendirme yapılmadı.”

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Olumlu ve Olumsuz Yanlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yanları hakkındaki veriler analiz edilerek sırasıyla Tablo 4. 1 ve Tablo 4. 2’de verilmiştir.

Tablo 4. 1: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Olumlu Yanları

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Olumlu Yanları	f
Kayıtlı dersleri sonra istenilen zamanda tekrar izleyebilme	16
Okula gitmeden dersleri istenilen yerden izleyebilme	11
Zaman tasarrufu sağlama	7
Stressiz (rahat ve sakin) bir ortamda ders dinleme	6
Zorunlu durumlarda (salgın hastalık gibi) eğitime devam edebilme	5
Ekonomik oluşu (kırtasiye masrafinin olmaması)	3
Eğitimde fırsat eşitliği, dönem kaybı olmaması	3
Teknolojiyi kullanma	2
Ailenin yanında olma, başka şeylere zaman ayırma	2
Etkinlikler ve ödev kontrolünün daha açık olması	2
Derslerin daha zevkli oluşu	1
Kendine güvenerek derse katılma	1
Kolaylık sağlama	1

Tablo 4. 1 incelendiğinde, dersleri sonradan sistemden tekrar ve istedikleri yerden izleyebilmeleri öğretmen adaylarının hoşlarına gitmiştir. Öğretmen adaylarının evde dersleri takip ederek derse daha fazla zaman ayırabildikleri görülmüştür. Ayrıca daha rahat ve daha sakin bir ortamda derslere katılabilmeleri ve ailelerinin yanında olmaları da olumlu özellikler arasındadır. Uzaktan eğitimin olumlu yanları arasında öğretmen adaylarının teknolojiyi daha iyi kullanmaları, derslerin daha zevkli geçmesi ve çevrim içi ortamda kendilerine güvenerek derse katılmaları da yer almaktadır. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö3K: “Olumlu yanları kaçırılan dersler kayıt altında tutuluyor ve sonradan izlenebiliyor.”

Ö21E: “Güçlü yani rahat kafayla kedimize güvenerek dinliyoruz.”

Ö57K: “Olumlu okul olmayınca her şeye daha çok vakit ayırabiliyorum.”

Ö72K: “Olumlu yanı: Evde rahatça derslerimizi yürütüyoruz okula giderken yaşanan vakit kaybı olmuyor.”

Tablo 4. 2: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yanları

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yanları	f
Samimi bir ortam olmaması	39
İnternetin sınırlılığı/olmaması/Bağlantı sorunları	26
Gerekli donanımın olmaması	7
Öğrenmenin zorlaşması/Kalıcı öğrenmenin sağlanamaması	5
Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim deneyimlerinin olmaması	5
Öğrencilerin sorumluluk almaması	4
Motivasyon, sosyalleşme ve odaklanma sorunları	4
Derslerin düzenli takip edilmemesi	3
Uygulamalı dersleri yapılamaması/verimsiz olması	3
Sistemin kullanımının zor olması/Sistemin sürekli hata vermesi	3

Öğretim elemanları ile iletişimin zor olması	3
Bazı derslerde sadece ders notu yüklenmesi /Anlatımın olmaması	3
Fikir (özgün, dönüt alma) alışverişinin olmayışı	2
Bazı derslerin uzaktan eğitime uygun olmaması	2
Aileye yardım etmekten derslere katılamama	1
Ödevler için verilen sürenin kısıtlı olması	1
Derslere devam zorunluluğu	1
Sınıf ortamının oluşmaması	1

Tablo 4. 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitimin en olumsuz yanının samimi bir ortamdaki uzak olması olduğu söylenebilir. Ayrıca bağlantı sorunları ve internete erişim imkânının olmaması öğretmen adaylarının uzaktan eğitime olumsuz bakmalarına neden olmuştur. Böyle bir süreçte öğretim elemanlarının uzaktan eğitim deneyimlerinin olmaması öğretmen adaylarının dikkatini çekmiştir. Öğretmen adayları tarafından staj ve uygulamalı derslerin yapılamaması veya verimsiz olması uzaktan eğitimin olumsuz yanlarından biri olarak değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının kanaatine göre uzaktan eğitimle yapılan bir dersin sınıfta yapılmış gibi değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Bazı öğretmen adaylarına göre ise, bazı dersler zaten uzaktan eğitimle işleme imkanına bile sahip değildir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö1K: “Gerekli bilgisayar yoktu telefonda zorlandım yapabilmek için.”

Ö3K: “Olumsuz yönleri örgün eğitim kadar verimli değil.”

Ö61E: “Ortam soğuk, mekanik. İnsan yok.”

Ö69K: “Olumsuz yanı sınıf ortamı tam olarak sağlanamadığı için sosyal yönden eksikliğe sebep oluyor ve bazı dersler uzaktan eğitim için uygun olmadığı için fayda sağlamıyor.”

Ö72K: “Olumsuz yanı: Öğretmenle göz göze gelememek ve o duyguyu hissedememek.”

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimle Verilebilecek ve Verilemeyecek Dersler

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, uzaktan eğitimle verilebilecek ve verilemeyecek dersler hakkındaki veriler analiz edilerek sırasıyla Tablo 5. 1 ve Tablo 5. 2’de verilmiştir.

Tablo 5. 1: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimle Verilebilecek Dersler

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimle Verilebilecek Dersler	f
Teorik dersler	40
Dil dersleri (Türkçe, İngilizce, Arapça)	5
İlahiyat alan dersleri	4
Eğitim Bilimleri dersleri	3
Seçmeli dersler	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2

Tablo 5. 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısının teorik derslerin, 5’inin Türkçe, İngilizce, Arapça gibi dil derslerinin ve 4’ünün İlahiyat alan derslerinin uzaktan eğitimle verilebileceğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Üçer öğretmen adayı Eğitim Bilimleri dersleri ile seçmeli derslerin ve 2 öğretmen adayı da Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitim ile verilebileceğini düşünmektedir.

Tablo 5. 2: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimle Verilemeyecek Dersler

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimle Verilemeyecek Dersler	f
Uygulamalı (staj, laboratuvar) dersler	45
Hiçbir ders	13
Bölüm (alan) dersleri	8
Formasyon ve Eğitim Bilimleri dersleri	6
Kur'an-ı Kerim	4
Dil dersleri (Türkçe, İngilizce, Arapça)	3
Sayısal dersler	2
İçeriği yoğun olan dersler	1

Tablo 5. 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının staj ve laboratuvar gibi uygulamalı derslerin, 13'ünün hiçbir dersin, 8'inin bölüm (alan) derslerinin ve 6'sının formasyon ve Eğitim Bilimleri derslerinin uzaktan eğitim ile verilemeyeceğini düşündüğü görülmektedir. Ayrıca 4 öğretmen adayı Kur'an-ı Kerim dersinin, 3 öğretmen adayı Türkçe, İngilizce ve Arapça gibi dil derslerinin ve 1 öğretmen adayı da içeriği yoğun olan derslerin uzaktan eğitim ile verilemeyeceğini düşünmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö2K: *“Teorik dersler uzaktan eğitimle verilmeli ancak uygulamalı dersler yüz yüze verilmemelidir. Çünkü uygulamada birebir işe dahil olunması gerekmektedir, teoride ise anlatım yeterlidir.”*

Ö10K: *“Bence derslerin hiçbiri verilemez.”*

Ö14E: *“Uygulamalı dersler haricindekiler verilebilir.”*

Ö23K: *“Bizim bölümümüzde genelde her ders uygulamalı olduğu için uzaktan eğitimde boş geçtiğini hissediyorum. Bilim Tarihi ve Felsefesi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Program Geliştirme derslerimiz uzaktan verilebilir.”*

Ö45K: *“Arapça, din felsefesi ve dini hitabet verilir ama Kur'an-ı Kerim verilemez.”*

Ö51E: *“Türk dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılap tarihi dersleri uzaktan olabilir. Çünkü hem bölüm dersi değil hem de ilkokuldan beri bu eğitim alındığı için zaten bilgi sahibi olunmasından.”*

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Motivasyona, Öz-Denetime, Sınıf İçi Etkileşime ve Eğitimin Kalitesine Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, uzaktan eğitimin motivasyon, öz-denetim, sınıf içi etkileşim ve eğitim kalitesi üzerindeki etkisi hakkındaki veriler analiz edilerek sırasıyla Tablo 6.1, Tablo 6. 2 Tablo 6. 3 ve 6. 4'te verilmiştir.

Tablo 6. 1: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Motivasyona Etkisi

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Motivasyona Etkisi	f
Olumsuz etkiler	56
Olumlu etkiler	15
Bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz etkiler	6
Etkilemez	3

Tablo 6.1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının uzaktan eğitimin motivasyonu olumsuz ve 15'inin motivasyonu olumlu etkilediğini düşündüğü görülmektedir. 6 öğretmen adayı uzaktan eğitimin motivasyonu bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Sadece 3 öğretmen adayı ise, uzaktan eğitimin motivasyonu etkilemediğini düşünmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö17E: *“Motivasyonun hem iyi yönde hem de kötü yönde etkilemektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler yüze yüze eğitim olmadığı için bazı konuları kavrayamamakta, iyi yönü ise evinde rahat bir şekilde derslerine yoğunlaşabilmektedir.”*

Ö36K: “Ben kesinlikle öğrencinin motivasyonunun olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Çünkü öğrenciler uzaktan eğitimle derslere tam anlamıyla adapte olamıyor, bu ise beraberinde başarısızlığı getirebilir maalesef.”

Ö53K: “Uzaktan ders olduğu için dersi pek ciddiye alamıyorum o yüzden olumsuz etkiliyor.”

Ö56K: “Benim uzun zamandır hayalini kurduğum bir sistemdi zaten okulda geçen vaktin %80’ini vakit kaybı olarak görüyorum. Bu sebeple benim açımdan motivasyon artırıcı bir yöntem oldu.”

Ö69K: “Olumsuz etkilediğini düşünüyorum çünkü bir öğrencinin yeri okuludur ve mecbur kalmadığı sürece derslerin örgün olarak kişinin hem sosyal hem eğitsel yönünün gelişmesi için daha uygundur.”

Tablo 6. 2: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Öz-Denetime Etkisi

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Öz-Denetime Etkisi	f
Olumsuz etkiler	34
Olumlu etkiler	29
Etkilemez	11
Öğrenciye değişir	6

Tablo 6. 2 incelendiğinde, 34 öğretmen adayının uzaktan eğitimin öz-denetimi olumsuz ve 29 öğretmen adayının öz-denetimi olumlu etkilediğini düşündüğü görülmektedir. 11 öğretmen adayı uzaktan eğitimin öz-denetimi etkilemediğini ve 6 öğretmen adayı ise, uzaktan eğitimin öz-denetimi etkilemesinin öğrenciye göre değişebileceğini düşünmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö11K: “Olumlu veya olumsuz ikisi de olabilir. Çünkü öğrencinin uzaktan eğitime bakışı ile ilgilidir.”

Ö23K: “Tek başımıza olduğumuz için not alacak kimsemiz yok o yüzden her derse mutlaka çalışıp kendimiz not çıkarıyoruz.”

Ö43K: “Öğrenci kendi kendini kontrol ederek ödevlerini yapar, kendine güveni artabilir, yeni çözüm yolları geliştirir, yeni planlamalar yapar ve kendi yeterliliğinin farkına varır.”

Ö48K: “Bir öğrenci derse, okula gitmek zorunda ama uzaktan eğitim olursa bunu pek uygulayacağını zannetmiyorum.”

Ö60K: “Öğrenci rahat bir ortamda ders işlediği için kendisini derse vermez başka şeylerle ilgilenebilir. Bu da öğrencinin eğitime olan eğilimini rahat olarak etkiler.”

Tablo 6. 3: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Sınıf İçi Etkileşime Etkisi

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Sınıf İçi Etkileşime Etkisi	f
Olumsuz etkilenir	63
Öğrenci-öğretmen ilişkisi olumsuz etkilenir	6
Etkilenmez	5
Olumlu etkilenir	4
Öğrenci-öğrenci ilişkisi olumsuz etkilenir	3
Öğrenci-öğrenci ilişkisi olumlu etkilenir	1
Bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz etkilenir	1

Tablo 6. 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimin sınıf içi etkileşimi olumsuz etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Öğretmen adaylarına göre, uzaktan eğitim hem öğrenci-öğretmen ilişkisini hem de öğrenci-öğrenci ilişkisini olumsuz etkilemiştir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö8K: “Öğretmen-öğrenci etkileşimini kısıtlarken sınıflarda öğrenciler arasında olan olumsuz diyaloglar ortadan kalktığı için öğrenci-öğrenci etkileşiminde olumlu etkisi görülebilir.”

Ö23K: “Bazen öğretmenlerimize sorunlarımızı, isteklerimizi yüz yüze anlatmak daha iyi oluyor burada bazen yanlış anlaşılma korkusu yaşıyorum. Arkadaşlarımla da bir arada olamamak sınıf ortamının olmaması moral bozucu, ilişkilerimiz zayıflayabiliyor.”

Ö27K: “Sınıf içi iletişimin kopacağını düşünüyorum.”

Ö41K: “Öğretmen-öğrenci arasında etkili iletişim tam gerçekleşemez. Öğrenci-öğrenci arasında da sosyalleşme gerçekleşemez.”

Ö74K: “Soru sormada zorlanıyoruz her şeyi soramıyoruz zaman kısıtlı olduğu için.”

Ö78K: “Sınıf içi etkileşimi neredeyse sıfıra iner.”

Tablo 6. 4: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Eğitimin Kalitesine Etkisi

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Eğitimin Kalitesine Etkisi	f
Eğitimin kalitesi düşer	55
Eğitimin kalitesi artar	14
Eğitimin kalitesi birçok faktöre bağlı	9
Eğitimin kalitesi değişmez	2

Tablo 6. 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarıdan fazlası uzaktan eğitim yönteminin eğitimin kalitesini düşüreceğini ve 14 öğretmen adayının eğitimin kalitesini arttıracığını düşündüğü görülmektedir. 9 öğretmen adayı uzaktan eğitimde eğitimin kalitesinin birçok faktöre bağlı olduğunu ve 2 öğretmen adayı eğitimin kalitesinin değişmeyeceğini düşünmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö7K: “Bu pek çok faktöre bağlı. Öğretmen ve dersin tarzı çok önemli.”

Ö36K: “Bence arttırmaz aksine azaltır. Çünkü öğrenci okuldan uzak kaldığı takdirde, derslere olan ilgi de azalacaktır. Ve böylesine ne yapılacağı belli olmayan bir sistemin içerisinde eğitimin kalitesinin artmasının mümkün olacağını düşünmüyorum.”

Ö56K: “Bence artırır çünkü öğrenciyi bilgi kaynağına ulaşma, bilgiyi analiz etme vb. konularda geliştireceğine inanıyorum. Öğrenci bu süreçte çalışma programı oluşturmayı ve öğrenmeyi öğrenecektir.”

Ö77E: “Arttırır. Değişen dünya düzeninde eğitiminde değişmesi gerekir. Teknolojik gelişmelere ayak uydurulur ve hayal dünyası kullanılırsa insanlar da yeni öğrenme metotları keşfedebilir.”

Uzaktan Eğitimin Öğretmen Adaylarının Çalışma Alışkanlıklarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin öğretmen adaylarının çalışma alışkanlıklarına uygunluğu konusundaki veriler analiz edilerek Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Çalışma Alışkanlıklarına Uygunluğu

Öğretmen Adaylarına Göre Uzaktan Eğitimin Çalışma Alışkanlıklarına Uygunluğu	f
Uygun değil	53
Uygun	22
Kısmen uygun	5

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmen adaylarının büyük bir kısmının uzaktan eğitimin çalışma alışkanlıklarına uygun olmadığını düşündükleri görülmektedir. Uzaktan eğitimin çalışma

alışkanlıklarına uygun olduğunu düşünen öğretmen adayları sayısı 22 iken, 5 öğretmen adayı da kısmen uygun olduğunu düşünmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö2K: “Kesinlikle değil nedeni ise rahatlığa daha da çok alıştırmasıdır.”

Ö11K: “Uygun çünkü hem dinleyip hem not alabiliyorum.”

Ö13K: “Uygun değil çünkü örgün eğitime alıştığımız için bazı şeylerde zorlanıyorum.”

Ö48K: “Hayır hiç uygun değil... Bu şekilde çok zor oluyor aynı anda birçok hoca video ders atıyor hangisinden başlayacaksın hangisine yetişeceksin açıkçası.”

Ö58K: “Çalışan için nasıl olduğu önemli değil bence. Çalışma alışkanlığım hep vardı. Okula her gün gidiyor gibi yine aynı şekilde çalışıyorum.”

Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Eğitim Türüne İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının tercih ettikleri eğitim türü konusundaki veriler analiz edilerek Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Eğitim Türü

Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Eğitim Türü	f
Yüz yüze eğitim	56
Harmanlanmış eğitim	21
Uzaktan eğitim	3

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının yüz yüze eğitimi, 21’inin harmanlanmış eğitimi ve sadece 3’ünün uzaktan eğitimi tercih ettikleri görülmektedir. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö3K: “Yüz yüze eğitim çünkü yüz yüze eğitimde öğretmen öğrenciyi daha iyi gözlemler ve dersin akışını daha iyi takip eder.”

Ö13K: “Harmanlanmış eğitim. İki türlü daha verimli olacağını düşünüyorum.”

Ö18K: “Yüz yüze eğitim. Çünkü daha verimli, İnterneti olan ve olmayan için fark etmez.”

Ö52E: “Uzaktan eğitim. Çünkü verilmek istenilen bilgiler veriliyor sonuçta fazla yormaz insanı başarı oranı artacaktır.”

Ö77E: “Uzaktan eğitim. Doğru kullanılabildiğinde hem kişiye sorumluluklarının farkına varması adına daha tutarlı bir sistem.”

Ö79E: “Harmanlanmış eğitim. Hem uzaktan hem de yüz yüze eğitimin yapılacağı dersler farklıdır. Duruma göre değişir.”

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olduklarında Uzaktan Eğitimi Kullanmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, öğretmen olduklarında uzaktan eğitimi kullanmak isteyip istemedikleri konusundaki veriler analiz edilerek Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olduklarında Uzaktan Eğitimi Kullanmak İsteyip İstememe Durumları

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olduklarında Uzaktan Eğitimi Kullanmak İsteyip İstememe Durumları	f
İstemem	55
Zorunlu durumlarda kullanım	14
İsterim	10
Yüz yüze eğitimle birlikte belli oranda kullanım	6

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının öğretmen olduklarında uzaktan eğitim kullanmak istemedikleri ve 14 öğretmen adayının zorunlu durumlarda kullanabileceğini düşündükleri görülmektedir. 10 öğretmen adayının uzaktan eğitim kullanmak istediği ve 6 öğretmen adayının da yüz yüze eğitimle birlikte belli oranda kullanacağı anlaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö4K: *“Hayır istemem. Çünkü çocuklarla birebir eğitim vermekle bir olacağını düşünmüyorum. Ve öğrencilerimin yaş ortalamasının da düşük olması, dikkat sürelerinin kısa olması ve ayrıca hareketli olmaları gibi sebeplerden dolayı istemiyorum.”*

Ö7K: *“Ödev takibinde ve ek ödevler ya da internet ortamında yararlanabilecekleri sitelere teşvik amaçlı kullanırdım. Güzel bir fikir.”*

Ö17E: *“Hayır. Çünkü bizim gibi öğrenemezler. Çünkü küçük yaştaki öğrencilerin kafa yapısı sürekli yüz yüze öğrenmeyi istediği için uzaktan eğitim yapmak istemem. Herhangi bir olay olmadıkça.”*

Ö36K: *“Kesinlikle istemem, eğitimde etkileşimin etkisinin oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.”*

Ö51E: *“Kullanmak isterim. Çünkü teknoloji çağı ve her öğrenci derse ilgili olmayabilir bir şekilde uzaktan eğitim ile eğlenceli dersler işlenebilir ve yüz yüze eğitimde derse katılmayan öğrencilerin ilgisi çekilebilir.”*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

COVID-19 Pandemi süreci hem küresel hem de bölgesel düzeyde eğitim ve öğretimde önemli değişikliklere sebep olmuş ve eğitimde karşılaşılan sorunların çözümünde uzaktan eğitim uygulamalarını zorunlu hale getirmiştir. Pandemi süreci ani bir şekilde ortaya çıkmış ve uzaktan eğitime hızlı bir şekilde geçiş yapılmıştır. Uzaktan eğitimin geliştirilip iyileştirilebilmesi için öncelikle eksikliklerin ve sorunların belirlenmesi bu noktada önem arz etmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada, öğretmen adaylarının COVID-19 nedeniyle sunulan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, durum çalışması deseni, görüşme tekniği, kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılarak öğretmen adaylarının görüşleri internet ortamında toplanmış ve betimsel olarak analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularından, öğretmen adaylarının çoğunluğunun uzaktan eğitim derslerine cep telefonu ile bağlandıkları görülmektedir. Bu bulgu, alanyazında yapılmış çalışma bulgularıyla örtüşmektedir (Karakuş vd., 2020; Karatepe vd., 2020; Favale vd., 2020). Uzaktan eğitimi cep telefonları üzerinden takip etmelerinin nedeni, birçok öğretmen adaylarının evlerinde bilgisayar olmamasından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitimden en büyük beklentileri kendilerine temel yeterlilik düzeyinde bilgi verilmesidir. Öğretmen adaylarının hala sınav kaygısı taşıdıkları görülmektedir, çünkü çalışmada sınavların kolay olmasını talep etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları psikolojik, sosyal ve fiziksel destek beklemektedirler. Bu bulgu ile paralel olarak, başka bir çalışmada sınıf öğretmeni adayları öğretmenlerin canlı derslerle, mesaj ya da WhatsApp gibi uygulamalar ile öğrencilerini takip ederek gereken psikolojik ve akademik destek sağlamaları gerektiğini dile getirmişlerdir (Duban & Şen, 2020).

Çalışma bulguları öğretmen adaylarının uzaktan eğitim konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmadıklarını ortaya koymuştur. Alanyazındaki başka çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Altun & Ateş, 2008; Yolcu, 2020). Öğretmen adayları tüm öğrenim hayatları boyunca yüz yüze eğitim gördükleri için deneyimlerinin olmaması doğal bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Uzaktan eğitim konusunda öğretmen adaylarına bilgilendirici eğitimler verilmesi ve lisans düzeyinde bazı derslerin uzaktan eğitimle verilmesi faydalı olacaktır. Nitekim

Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar'da 27 Mayıs 2020 tarihli YÖK Yürütme Kurulu ve 24 Eylül 2020 tarihli YÖK Genel Kurulu'nda yapılan değişikliklerle yükseköğretim kurumlarının programlarındaki derslerin en fazla %40'ı sadece uzaktan öğretim yolu ile verilebileceği (YÖK, 2020c) kararı alınmıştır.

Öğretmen adayları, kaydedilmiş dersleri yeniden izleyebildikleri, okula gitmeden derslere katılabildikleri, bu sayede zamandan tasarruf sağladıkları, stressiz bir ortamda dersleri takip edebildikleri ve bu zorlu süreçte eğitimlerine devam edebildikleri için, bu durumları COVID-19 Pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin olumlu yanları olarak değerlendirmişlerdir. Bu bulgu, alanyazında daha önce yapılmış ve uzaktan eğitimde senkron ve asenkron öğrenme olanaklarının olması, aynı anda birçok öğrenciye ulaşılabilmesi, kolay erişilebilir olması ve zamandan tasarruf sağlaması gibi sonuçlara ulaşan çalışma bulguları ile örtüşmektedir (Dinçer, 2006; Begimbetova, 2015; Serçemeli & Kurnaz, 2020; Yolcu, 2020). Bu açılardan ele alındığında, araştırma bulguları bu süreçte öğretmen adaylarının ailelerin yanlarında olmaktan memnun oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Derslerde samimi bir ortamın olmaması, internet sınırlılığı ve bağlantı konusunda yaşanan sorunlar ve kalıcı öğrenmenin sağlanamaması öğretmen adayları tarafından COVID-19 Pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin olumsuz yanları olarak değerlendirilmiştir. Bunlar arasında, uzaktan eğitimin en olumsuz yanının samimi bir ortamdan uzak olması yer almıştır. Bu nedenle, öğretmen adayları kendi aralarında ve öğretim elemanları ile duygu paylaşımından yoksun kalmaktadırlar. Tüm bu nedenler öğretmen adaylarının yüz yüze eğitime daha sıcak bakmalarından kaynaklanmış olabilir. Bu açıdan, öğretmen adayları uzaktan eğitim sürecinin eğitimin kalitesini düşüreceğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, alanyazında uzaktan eğitimin olumsuz yanlarının yüz yüze eğitimden farklı olarak etkileşimin (öğrenci-öğretim elemanı, öğrenci-öğrenci) az olması, dönütlerin yetersiz olması ve yaşanan teknik sorunlar olduğu ortaya konmuştur (Dinçer, 2006; Bilgiç & Tüzün, 2015; Özgöl vd., 2017; Karakuş vd., 2020; Yolcu, 2020).

Öğretmen adayları, öğretim elemanlarının deneyim eksikliklerini de COVID-19 Pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin olumsuz yanlarından biri olduğunu belirtmişlerdir. Alanyazında COVID-19 Pandemi öncesi yapılan çalışmalarda da öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusunda yeterince bilgi ve deneyim sahibi olmadığı sonucuna ulaşmış çalışmalar mevcuttur (Çetin vd., 2013). COVID-19 Pandemi süreci öğretim elemanları açısından ele alındığında, tüm öğrenciler gibi onlar da sürece ani bir şekilde herhangi bir ön hazırlık yapılamadan geçiş yaptıkları için, gerekli donanımın olmaması ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusunda deneyimsiz olmaları bazı sorunlara neden olmuştur. Bu konuda, yükseköğretim kurumlarının akademik personele uzaktan eğitim konusunda hizmetiçi eğitim olanakları sunması, bu sorunu kolayca aşmalarına yardımcı olacaktır. Bu bulguların ışığında, eğitim fakültelerinde öğretim programlarına uzaktan eğitim konusunda dersler eklenmesi geleceğin öğretmenleri için faydalı olacaktır. Uzaktan eğitimde, öğretmenler ve öğretim elemanları sadece bilgiyi sunan ve süreci kontrol eden kişi değil, öğrenme sürecini yönlendiren ve kolaylaştıran kişi haline dönüşmektedir (Aydın, 2002). Bu nedenle, hem öğretmenlerin/öğretmen adaylarının hem de öğretim elemanlarının özellikle COVID-19 Pandemi süreciyle birlikte uzaktan eğitim konusunda eğitilmeleri ve desteklenmeleri oldukça önemlidir.

Araştırma bulgularına göre, öğretmen adayları teorik derslerin uzaktan eğitimle verilebileceğini ifade ederken uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verilmesinin onlar için çok sıkıntılı bir süreç oluşturacağını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre, bazı servis derslerinin (Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi gibi) uzaktan eğitimle verilmesi uygun iken, Arapça ve İngilizce gibi yabancı dil derslerinin uzaktan eğitimle verilmesi çok uygun değildir. Aynı zamanda, öğretmen adaylarına göre, meslekleri için en önemli dersler arasında yer alan formasyon derslerinin de uzaktan eğitimle verilmesi uygun değildir. Bu bulgular, diğer lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin %78,5'inin teorik derslerde, %87,5'inin uygulamalı derslerde uzaktan

eğitimin verimliliğinin düşük olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşan Yılmaz (2020)'ın bulgularıyla ve sınıf öğretmeni adaylarının uygulamalı dersler açısından uygun olmadığını düşündükleri Yolcu (2020)'nin çalışma bulgularıyla uyumludur. Bu nedenle, staj ve uygulamalı derslerin yüz yüze yapılamamasının çok büyük sıkıntı olduğu anlaşılmaktadır. COVID-19 Pandemi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitim alt yapı sistemlerini güncellenmesi teorik derslerin ve ilerleyen dönemlerde uygulamalı derslerin uygun derslerde tekrar edilmesi uygulamalı derslerin daha etkili yürütülmesine katkı sağlayabilir.

Öğretmen adaylarına göre, uzaktan eğitim motivasyonu, öz-denetimi, sınıf içi etkileşimi ve eğitimin kalitesini olumsuz etkilemiştir. Karakuş vd., (2020)'nin çalışmasında da öğretmen adaylarının motivasyonunun bu süreçte düşük olduğu ortaya konmuştur. Atıcı (2004) araştırmasında, uzaktan eğitimde öğrencilerin öz-denetiminin geliştirilmesinin esas olduğunu vurgulamıştır. Buna ek olarak, öğretmen adayları uzaktan eğitimin çalışma alışkanlıklarına uygun olmadığını düşünmektedir. Bu durum, Özkök (2009)'ün de belirttiği gibi, uzaktan eğitim gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde araştırma ve uygulama alanı bulurken, Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitimin yeteri kadar ilgi çekmemesinden kaynaklanmış olabilir. Öğretmen adaylarının COVID-19 Pandemi sürecinde aniden tüm derslerde uzaktan eğitime geçilmesi ve çalışma alışkanlıklarını kolaylıkla değiştirememeleri nedeniyle öz-denetimlerinin olumsuz etkilendiğini düşünmeleri oldukça normaldir. Bu bulgular, uzaktan eğitimin bazı öğretmen adaylarının öğrenme stiline uygun olduğunu ancak bazılarının öğrenme stiline uygun olmadığını düşündürmektedir.

Öğretmen adayları genel olarak derslerini yüz yüze eğitim ile almak isterken, çok az öğretmen adayı uzaktan eğitimle almak istemektedir. Bazı öğretmen adayları da hem yüz yüze hem de uzaktan eğitimin bir arada uygulandığı harmanlanmış eğitim ile derslerini almak istemektedir. Benzer şekilde, alanyazında yer alan başka bir çalışmada da öğretmen adaylarının yüzyüze eğitimi tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Karakuş vd., 2020). COVID-19 Pandemi öncesinde yapılmış bir çalışmada ise, öğretim elemanlarının da hem uzaktan hem de yüz yüze eğitim uygulamalarının ile birlikte kullanıldığı karma bir yaklaşımın daha etkili olacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır (Adnan ve Boz, 2015).

Araştırma bulgularından, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun öğretmen olduklarında uzaktan eğitim kullanmak istemedikleri, çok azının uzaktan eğitim kullanmak istedikleri, bir kısmının zorunlu durumlarda kullanabilecekleri ve bazılarının da yüz yüze eğitimle birlikte belli oranda kullanabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları ileride öğretmen olduklarında uzaktan eğitim ile ders yapmak istemediklerini dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları uzaktan eğitimin sınıf içi etkileşimi olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarına göre, öğrenci-öğrenci etkileşimi de yetersizdir. Bu bulgular, alanyazında yapılmış çalışma bulgularıyla örtüşmektedir (Karatepe vd., 2020; Koçoğlu vd., 2020).

Bu araştırmanın sonuçları ışığında, gelecekte yapılacak çalışmalar için bazı önerilerde bulunulabilir. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algıları nicel çalışmalar yoluyla ölçekler geliştirilerek tespit edilebilir. COVID-19 Pandemi sürecinin eğitim ve öğretim durumlarına etkisi öğretmen adaylarının görüşleri alınarak araştırılabilir. Bu sürecin öğretmen adayları üzerindeki psikolojik, sosyolojik ve eğitsel etkileri incelenebilir. Yükseköğretim düzeyinde hem akademik personelin hem de öğretmen adaylarının katıldığı daha kapsamlı araştırmalar yürütülebilir.

Bu araştırma COVID-19 Pandemi sürecinin başında, ani uzaktan eğitime geçiş döneminde toplanan verilerle sınırlıdır. Pandemi süreci halen devam etmekte ve yükseköğretimde eğitim faaliyetleri uzaktan eğitimle yürütülmektedir. Dolayısıyla geçen bir yıllık süreçte öğretmen adayları daha fazla bilgi ve deneyime sahip olma fırsatı bulmuşlardır. Bu açıdan, bu dönemde yapılacak

benzer bir çalışma ile öğretmen adaylarının görüşleri yeniden incelenebilir ve süreç içerisindeki değişiklikler belirlenerek bulgular arası karşılaştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Adnan, M. & Boz, B. (2015). Faculty members' perspectives on teaching mathematics online: Does prior online learning experience count? *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 21-38.
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 69-71.
- Akdemir, O. & Koszalka, T. (2008). Investigating the relationships among instructional strategies and learning styles in online environments, *Computers & Education*, 50(4), 1451-1461.
- Aktaş, Ö., Büyüktaş, B., Güllü, M. & Yıldız, M. (2020). COVID-19 virüsünden kaynaklanan izolasyon günlerinde spor bilimleri öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumları. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cussj/issue/55944/728866>
- Ally, M. (2011). Foundations of educational theory for online learning. In T. Anderson & F. Elloumi (Eds.), *Theory and Practice of Online Learning* (pp.15-44). Athabasca University Press.
- Altun, E. & Ateş, A. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Anderson, J. (2020). *Brave new world the coronavirus pandemic is reshaping education*. <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education>
- Atchoarena, D. (2020). *COVID-19: Learning cities on the front line*. <https://en.unesco.org/news/covid-19-learning-cities-front-line>
- Atıcı, B. (2004). *Sosyal bilgi inşasına dayalı sanal öğrenme çevrelerinin öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, C. H. (2002, 23-25 Mayıs). *Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi.
- Begimbetova, K. (2015). *Uzaktan eğitimde öğretim elemanı ve öğrencilerin memnuniyet düzeyi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü.
- Bilgiç, H. G. & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Educational technology research patterns in the realm of the digital knowledge age. *Journal of Interactive Media in Education*, 2020(1), 1-17. <https://doi.org/10.5334/jime.570>
- Can, E. (2020). Coronavirüs (COVID-19) Pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/55662/761354>

- Çetin, O., Çalışkan, E. & Menzi, N. (2013). The views of academics about web-based instruction. *Elementary Education Online*, 12(3), 886-902. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Dinçer, S. (2006, 9-11 Şubat). *Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış*. Eğitim ve Bilişim Sempozyumu.
- Duban, N. & Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının covid-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 357-376. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43653>
- Duman, N. (2020). Üniversite öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlük. *The Journal of Social Science*, 4(8), 426-437. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.748404>
- Favale, T., Soro, F., Trevisan, M., Drago, I. & Mellia, M. (2020). Campus traffic and e-learning during COVID-19 pandemic. *Computer Networks*, 176, 107290. <https://doi.org/10.1016/j.comnet.2020.107290>
- Gewin, V. (2020). Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 580(7802), 295-296. <https://www.nature.com/articles/d41586-020-00896-7>
- Horzum, M. B. (2003). *Öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri (Sakarya Üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşman, A. (2005). *Uzaktan eğitim*. Pegem A Yayıncılık.
- Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10 (2), 181-192. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220-241. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752297>
- Karatepe, F., Küçükgençay, N. & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1868>
- Koçoğlu, E., Ulu Kalın, Ö., Tekdal, D. & Yiğen, V. (2020). Covid-19 Pandemi sürecinde türkiye'deki eğitime bakış. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2956-2966. <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2448>
- Newby, T. J., Stepich, D. A., Lehman, J. D. & Russell, J. D. (2006). *Educational technology for teaching and learning*. Pearson Merrill PrenticeHall.
- Özgöl, M., Sarıkaya, İ. & Öztürk, M. (2017). Students' and teaching staff's assessments regarding distance education applications in formal education. *Journal of Higher Education and Science*, 7(2), 294-304. <http://doi.org/10.5961/jhes.2017.208>
- Özkök, A. (2009, 11-13 Şubat). *Çevrim-İçi öğrenme ortamlarında disiplinler arası yaklaşım*. Akademik Bilişim Konferansı, Şanlıurfa.
- Serçemeli, M. & Kurnaz, E. (2020). COVID-19 Pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53. <https://dergipark.org.tr/en/pub/utsobilder/issue/55152/741358>

- Topu, F. B., Baydaş, Ö., Demirel, T. & Karaman, S. (2011, 25-27 May). *Yüz yüze öğretimden uzaktan öğretime geçişte öğretim elemanlarının rol değişimleri*. International Educational Technology Conference.
- World Health Organization (WHO). *Q&As on COVID-19 and related health topics*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub>
- Yalman, M. & Kutluca, T. (2013). Mathematics prospective teachers' approaches towards the distance education system used for the department courses. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 197-208.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. A. (2020). Yükseköğretim kurumlarında COVID-19 Pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 15-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/neufhsj/issue/55814/751395>.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(4), 237-250. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1268229>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020a). *Basın açıklaması*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS%20Ertelenmesi%20Bas%C4%B1n%20A%C3%A7%C4%B1klamas%C4%B1.aspx>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020b). *Koronavirüs (COVID-19) bilgilendirme notu: 1*. https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020c). *Yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslar*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim_kurumlarinda_uzaktan_ogretime_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf